

Vårgårda kommun

Lokaliseringsutredning jordbruksmark

Alternativa lokaliseringar för verksamhetsområden inom Vårgårda kommun

Uppdragsnr: 1060941-03 Version: 02 Datum: 2021-11-24

Uppdragsnr.: 1060941-03 Version: 02

Uppdragsgivare: Vårgårda kommun
Uppdragsgivarens kontaktperson: Ida Bryngelsson
Uppdragsledare & handläggare: Charlotta Boström

02	2021-11-24	Slutversion	Charlotta Boström		
01	2021-10-29	Konceptförslag	Charlotta Boström	Erik Wikström	
Version	Datum	Beskrivning	Upprättat	Granskat	Godkänt

► Sammanfattning

Denna lokaliseringsutredning studerar alternativa lokaliseringar till de verksamhetsområden som pekas ut i den fördjupade översiktsplanen för Vårgårda *Småstaden Vårgårda 2040*. Upprinnelsen till utredningen baseras på, med hänvisning villkoren i 3 kap Miljöbalken 4 §, miljökonsekvensbeskrivningens bedömning och länsstyrelsens samrådsyttrande om avsaknad av lokaliseringsutredning i samband med utbyggnadområden föreslagna på jordbruksmark.

Identifiering av alternativa lokaliseringar har baserats på kriterierna:

- Ytanspråk (större än fem hektar)
- Inom 500 meter från större väg med kollektivtrafiklinje (i denna utredning har väg 42, 181 och gamla E20 klassats som större vägar)
- Inom 500 meter från trafikplatserna: Hjultorp, Vårgårda och Vårgårda Norra.
- Ej på jordbruksmark

I ett första steg identifierades 21 tänkbara områden. Av dessa prioriterades 10 bort med hänsyn till konflikt med höga kulturmiljö- och naturvärden. En fördjupad utvärdering gjordes därefter på de 11 återstående områden där aspekter såsom planförhållanden, trafikangöring, naturvärden, kulturmiljövärden, landskapsbild, anslutning till VA och markägförhållanden utvärderas.

Resultatet från utredningen visar att alla utvärderade områden förutom ett bedöms teoretiska möjliga för framtida verksamhetsetablering. Det som talar emot en framtida verksamhetsetablering enligt utredningens utfall är dess perifera läge och saknad koppling till befintlig tätortsstruktur. Det perifera läget riskerar också att skapa andra problem såsom höga kostnader för anslutning till t ex VA, svårigheter att uppnå hållbart resande samt risk för påverkan på landskapsbilden. Samtliga faktorer samt möjlighet till gynnsamma konkurrenseffekter talar för att framtida verksamhetsetablering ska ligga, enligt FÖP:ns förslag, inom befintliga verksamhetskorridor i anslutning till E20.

Utredningen avslutas i rekommendationer för hur frågan om ianspråktagande av jordbruksmark i samband med utbyggnad av verksamheter kan hanteras i kommande arbete med FÖP:n.

Innehåll

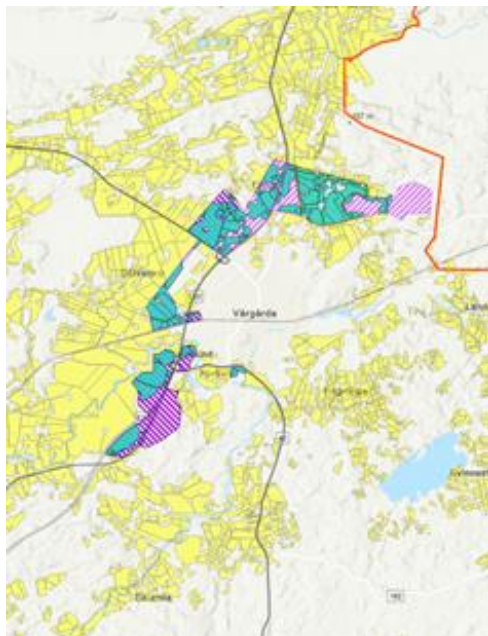
1	Inledning	5
1.1	Bakgrund	5
1.2	Syfte	6
1.3	Metod och avgränsning	6
2	Kommunens riktlinjer avseende jordbruksmark och verksamhetsetablering	7
2.1	Översiktsplan Vårgårda kommun (2006)	7
2.1.1	<i>Inriktningar angående bebyggelsestruktur och verksamhetsområden i ÖP</i>	7
2.1.2	<i>Mål och inriktningar angående jordbruksmark i ÖP</i>	7
2.2	FÖP Vårgårda (samrådsförslag 2021)	8
2.2.1	<i>Inriktning jordbruksmark FÖP</i>	8
2.2.2	<i>Framtida verksamhetsområden/jordbruksmark</i>	8
2.2.3	<i>Avvägning mellan olika intressen</i>	8
3	Lokaliseringsutredning	10
3.1	Kriterier för avgränsning	10
3.1.1	<i>Ytanspråk</i>	10
3.1.2	<i>Inom 500 meter från större väg med kollektivtrafiklinje</i>	10
3.1.3	<i>Inom 500 meter från trafikplats längs E20</i>	10
3.1.4	<i>Ej på jordbruksmark</i>	10
3.2	Identifierade alternativ	11
4	Bortvalda alternativ	12
5	Alternativ	14
5.1	Översikt	14
5.2	Område A-D, väg 42 (norra)	15
5.3	Område E-J, väg 42 (södra)	17
5.4	Område L	20
6	Samlad bedömning	22
6.1	Slutsats	24
6.2	Rekommendationer	24
7	Källor	25

1 Inledning

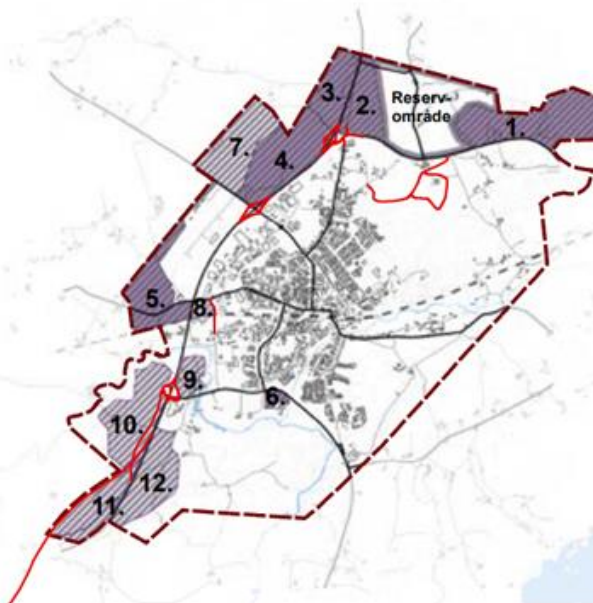
1.1 Bakgrund

Denna utredning fokuserar på att utreda om det finns alternativa lokaliseringar för de framtida verksamhetsområden som ligger på jordbruksmark i FÖP Vårgårda. FÖP Vårgårda var under våren 2021 ute på samråd. Länsstyrelsen hänvisade i sitt samrådsyttrande som en av sina rådgivande synpunkter att det i miljökonsekvensbeskrivningen framgår att kommunen inte gjort den lokaliseringsutredning som behövs i samband med förslaget att ianspråkta jordbruksmark för nya verksamhetsområden. För att uppfylla villkoren i 3 kap Miljöbalken 4 § behöver ianspråktagandet av jordbruksmarken motiveras tydligare med en lokaliseringsutredning. Kravet på sökandet och redovisningen av alternativ mark till brukningsvärd jordbruksmark är långtgående. Länsstyrelsen skriver också i sitt yttrande att om exploateringen berör större sammanhängande jordbruksbygder och jordbruksmark av hög kvalitet, kan det vara nödvändigt att också redovisa möjligheterna till alternativ lokalisering till annan del av den berörda kommunen eller regionen.

Uttekade verksamhetsområden i FÖP Vårgårda ligger framför allt längs E20 i anslutning till nuvarande verksamhetsområden. Elva av tolv utpekade verksamhetsområden (inklusive reservområde) överlappar med jordbruksmark (se karta 1). Områdena omfattar ca 526 hektar jordbruksmark, vilket motsvarar ca 5,8 % av Vårgårdas av totala andel jordbruksmark. Av de verksamhetsområden som överlappar med jordbruksmark utgör sex av dem, reservområde, område 2,4,7,5 och 10, del av större sammanhängande jordbrukslandskap (se karta 2 för orientering).

Karta 1: Kartan visar framtida verksamhetsområden som sammanfaller med jordbruksmark (grön markering). Totalt omfattas ca 526 ha jordbruksmark.

Karta 2: Kartan visar framtida verksamhetsområden enligt samrådsförslag till fördjupad översiktsplan FÖP Vårgårda 2021.

1.2 Syfte

Syftet med lokaliseringsutredningen är att utreda alternativa lokaliseringar för de verksamhetsområden som i samrådsförslag till fördjupad översiktsplan (FÖP) för Vårgårda sammanfaller med jordbruksmark. Detta i enlighet med miljöbalken i 3 kap 4 §:

"Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk."

1.3 Metod och avgränsning

Utredningar har geografiskt avgränsats till hela kommunytan. Identifiering av möjliga lokalisering har baserats på kriterierna:

- Ytanspåk - större än fem hektar
- 500 meter från större väg med kollektivtrafiklinje (i denna utredning har väg 42, 181 och gamla E20 tagit klassats som större vägar)
- 500 meter från nuvarande eller framtida trafikplats längs E20 (Hjultorp, Vårgårda och Vårgårda norra)
- Ej inom jordbruksmark

I ett inledande steg identifierades 21 teoretiskt tänkbara områden. 10 av dessa plockades bort i tidigt skede eftersom de sammanföll med höga värden såsom riksintresse för naturvård och kulturmiljövård samt strandskydd. De återstående 11 områden beskrivs och utvärderas enligt följande aspekter:

- Planförhållanden
- Naturvärden
- Kulturmiljövärden
- Landskapsbild
- Trafikangöring
- Anslutning till kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp (VA)
- Markgöförhållande

Avslutningsvis presenteras en samlad bedömning följt av rekommendationer.

Underlag till utredningen utgörs av GIS-data, planeringsunderlag och utredningar erhållen från Vårgårda kommun och myndigheter.

Länsstyrelsen skriver i sitt yttrande att alternativa lokaliseringar bör undersökas till en annan del av regionen. Vårgårda bedömer inte att detta är möjligt då kommunen har planmonopol och inte kan föreslå utbyggnad i annan kommun. Denna utredning har därför endast utrett alternativa lokaliseringar inom Vårgårda kommun.

2 Kommunens riktlinjer avseende jordbruksmark och verksamhetsetablering

2.1 Översiktsplan Vårgårda kommun (2006)

Nedan listas utdrag ur översiktsplanen och dess inriktningar som har relevans mot utredningens karaktär.

2.1.1 Inriktningar angående bebyggelsestruktur och verksamhetsområden i ÖP

Bebyggelsestruktur

Befintlig bebyggelsestruktur i Vårgårda med en dominerande tätort och levande landsbygd ska bibehållas och stärkas så att kommunen blir ett attraktivt alternativ till boende och nyetableringar av verksamhet. Strukturen gör att invånarna har nära till det mesta och att vi kan bevara större orörda naturområden i söder samt sammanhängande jordbruksmarker i norra delen av kommunen. Kommunen ska verka för att bibehålla denna struktur i sin fysiska planering. Framtida tillväxt ska ske inom ramen för en ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk hållbar utveckling

Verksamhetsområden

Att koncentrera tillväxten i kommunen till befintlig bebyggelse i verksamhetskorridorerna visar på en strävan att förstärka den befintliga bebyggelsestrukturen och därigenom effektivt nyttja befintlig infrastruktur och service. Samtidigt kommer stora områden att bevaras som oexploaterade och sammanhängande naturområden. Vårgårda kommer därför vara en fortsatt attraktiv bostadsort med stora möjligheter till naturupplevelser i områden som på olika sätt är säkerställda för friluftsliv samt natur- och kulturintressen

Fler arbetsplatser i Vårgårda skapar förutsättningar för såväl ökad sysselsättning som en mer balanserad region. Minskad pendling och ändrade trafikströmmar kan ge ett minskat regionalt trafikarbete, vilket är angeläget för att förbättra miljöförhållandena

2.1.2 Mål och inriktningar angående jordbruksmark i ÖP

Andelen ekologiskt odlad jordbruksmark i kommunen ska öka. (Jord- och skogsbruk är näringar av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och om detta behov inte kan tillgodoses på ett, från allmän synpunkt, tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Jord- och skogsbruksnäringarna har idag utvecklats till att vara effektiva produktionsenheter. Näringarnas direkta och indirekta sysselsättningseffekter står för ca 12 procent av sysselsättningen i Vårgårda. Utvecklingen inom jordbruket präglas av att gårdarna blir färre men större. Mellan åren 1990-2003 har ett hundratal gårdar ändrat karaktär. En annan trend är övergången från mjölkproduktion till köttproduktion och hästhållning. Uppgången för köttjuren kompenserar dock inte fullt tappet på mjölkkosidan. Ett resultat av utvecklingen är att kulturlandskapet tenderar att förändras genom att betad mark förbuskas och växer igen.

Ett rikt odlingslandskap – koppling till nationellt mål

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Utvärdering 19% av kommunens landyta utgörs av jordbruksmark. Nästan hälften av jordbruksmarken har länsstyrelsen bedömt som värdefulla odlingslandskap med stora natur- och kulturvärden. Kommunen verkar för att bibehålla de kvaliteter som finns i inventerade ängs- och hagmarker. Andelen ekologiskt odlad jordbruksmark ska öka.

Skydd i form av råd och riktlinjer finns i översiktsplanen. Genomförandet av översiktsplanen bör kunna medverka till att uppnå miljömålet.

Områdesvisa regler och rekommendationer

R5 (Jordbruksmark). Områden där jordbruksproduktion och/eller det öppna landskapet bör hävdas. Ny bebyggelse och anläggningar som inte har samband med jord- och skogsbruket på platsen eller som påtagligt kan påverka områdets karaktär, ska inte medges. Bebyggelse och anläggningar ska genom läge och utformning anpassas till omgivningens karaktär.

2.2 FÖP Vårgårda (samrådsförslag 2021)

Nedan listas utdrag ur FÖP Vårgårda och dess inriktningar som har relevans mot utredningens karaktär.

2.2.1 Inriktning jordbruksmark FÖP

Jordbruksmarken är av nationellt intresse och en viktig resurs för att klara framtida matproduktion. Vårgårda ligger i en övergångszon mellan ett mer skogsdominerat landskap och slättbygderna söder om Vänern. Åkermarkerna i FÖP-området ligger i klass 4–6, på en tiogradig skala där 10 är den mest produktiva åkermarken. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Brukningsvärd jordbruksmark ska i största möjliga mån bevaras.

2.2.2 Framtida verksamhetsområden/jordbruksmark

I samrådsförslag till fördjupad översiktsplan till Vårgårda tätort, Småstaden Vårgårda 2040 motiveras ianspråktagande av jordbruksmark för framtida verksamhetsområden enligt följande:

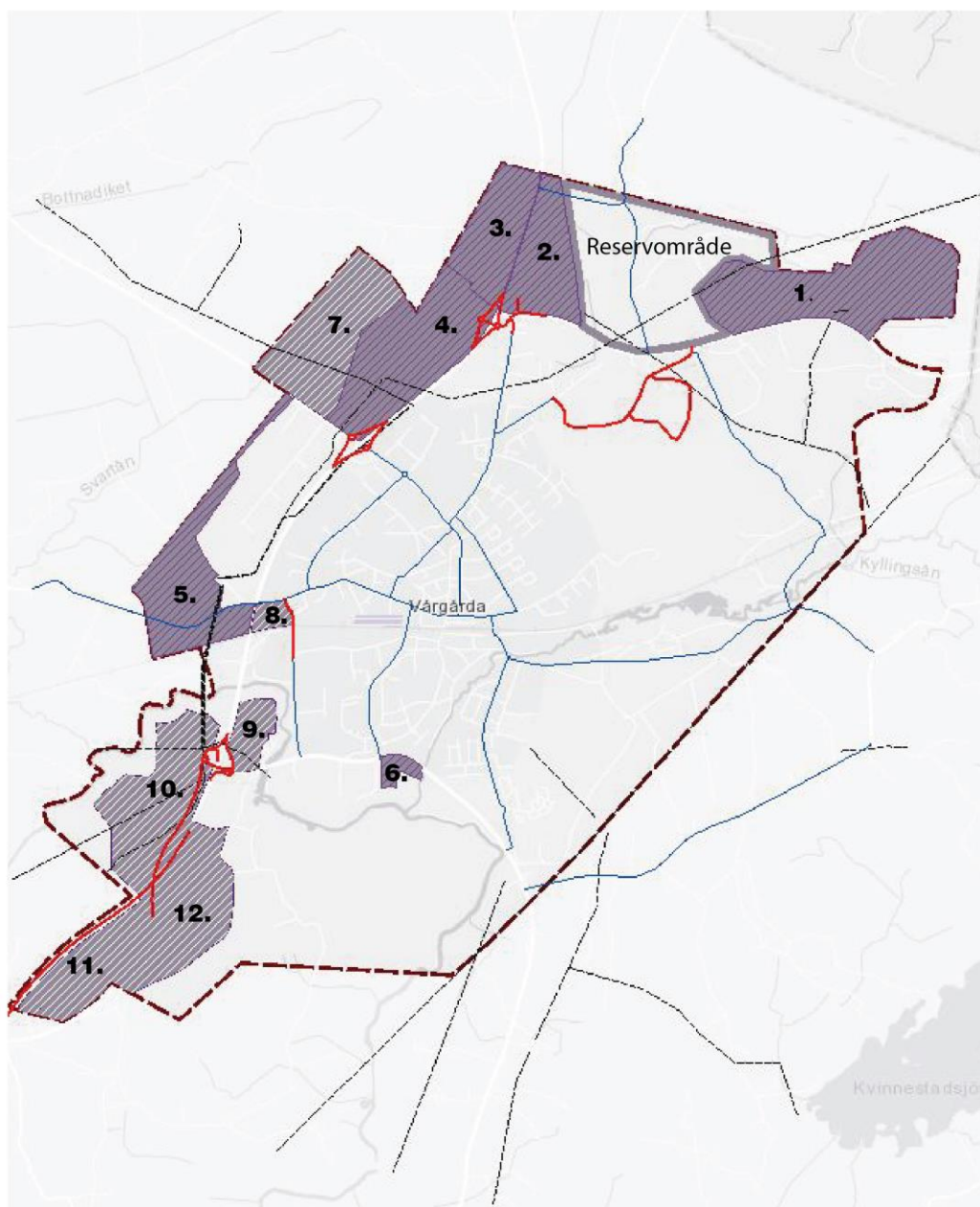
Flertalet framtida verksamheter i FÖP Vårgårda berör jordbruksmark. Möjligheten att etablera nya verksamheter i Vårgårda tätort är begränsad, då tätorten omgärdas av höga natur- och kulturmiljövärden i söder och öster (riksintresse för naturvård och kulturmiljövård samt Natura 2000), samt ett rekreativt område med elljusspår öster om tätorten. Det är därför inte lämpligt att planera för nya verksamhetsområden på andra ställen. Kommunen bedömer att det är ett väsentligt samhällsintresse att tillskapa områden för framtida verksamhetsområden i Vårgårda tätort då det är en förutsättning för att utveckla Vårgårdas näringsliv. Då detta behov inte kan tillgodoses genom att ta i anspråk annan mark, är det rimligt att jordbruksmark norr om och väster om tätorten kan tas i anspråk. Område 1–6 prioriteras före övriga områden då de bedöms ge en ändamålsenlig struktur och en långsiktigt god hushållning med mark (se karta 3 på sida 9).

Inför framtagande av FÖP Vårgårda studerades etablering av nya verksamhetsområden mer ingående i en förstudie *verksamhetsområden i Vårgårda tätort, 2019*. Några av områdena hade i ett tidigare skede pekats ut som önskat förslag från kommunen i programmet *Småstaden Vårgårda 2040*. Delar av utfallet från förstudien resulterade i rekommendationer till FÖP:ns samrådsförslag.

2.2.3 Avvägning mellan olika intressen

I FÖP:ns avsnitt *Avvägning mellan olika intressen* beskrivs och motiveras de konflikter där kommunen har bedömt att exploateringsintressen har prioriterats högre än allmänna intressen. Konflikten motiveras kortfattat enligt följande:

- Tätortens begränsade utvecklingsmöjligheter på grund av kringliggande natur- och kulturmiljövärden.
- Utveckling av Vårgårdas näringsliv och fler arbetstillfällen är ett väsentligt samhällsintresse
- Nya verksamhetsområden vid föreslagen lokalisering följer den befintliga tätortsstrukturen och blir en naturlig förlängning av den verksamhetskorridor som redan ligger längs E20.
- Föreslagen lokalisering ska nyttja befintlig infrastruktur.
- Föreslagen lokalisering med närhet till Vårgårda resecentrum ger förutsättningar för ett hållbart resande.

Karta 3: Karta över utpekade verksamhetsområden i samrådsförslag till FÖP.

3 Lokaliseringsutredning

3.1 Kriterier för avgränsning

Kriterier som presenteras nedan har använts för att identifiera alternativa lokaliseringar för verksamhetsområden. Kartanalys över utfallet presenteras på nästa sida.

3.1.1 Ytanspråk

I utredningen har områden större än fem hektar tagits med som ett kriterium. Kriteriet är endast ett hypotetiskt mått. Ytanspråket kan variera beroende på verksamhetens karaktär. Fem hektar bedöms dock väl tilltaget och rymmer verksamheter av liknande karaktär som finns inom Vårgårda idag.

3.1.2 Inom 500 meter från större väg med kollektivtrafiklinje

För god tillgänglighet och bra skyltläge har ett kriterium om 500 meter från större väg satts. Större väg i denna utredning har avgränsats till väg 42 mot Trollhättan och Borås, väg 181 mot Herrljunga och gamla E20. Längs med vägarna är det möjligt att ordna trafikanslutning. Det finns även möjlighet att ta sig hit med kollektivtrafik då det går kollektivtrafik här idag. Även om kollektivtrafiken idag inte är frekvent utan bara har ett fåtal avgångar finns det möjligt att verka för mer högre turtäthet och fler avgångar.

3.1.3 Inom 500 meter från trafikplats längs E20

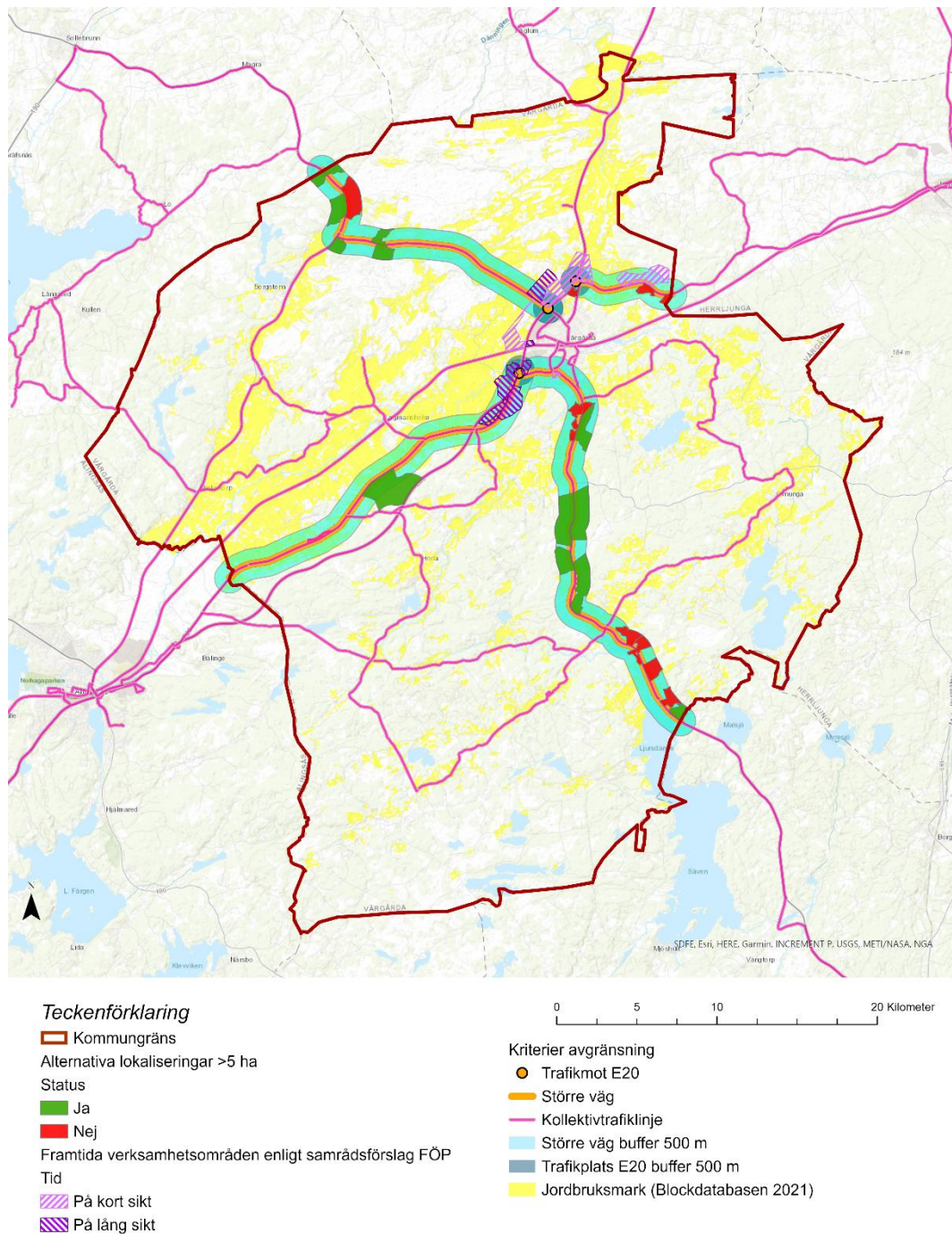
Med samma anledning som ovanstående kriterium (god tillgänglighet och bra skyltläge) har detta kriterium tagits med. Till skillnad från ovanstående kriterium finns det inte samma möjlighet att skapa en ny anslutning längs med E20, därför har endast nuvarande och framtida trafikplatser tagits med i analysen. När ombyggnationen av E20 står klar kommer följande trafikplatser finnas i Vårgårda:

- Trafikplats Hjultorp
- Trafikplats Vårgårda
- Trafikplats Vårgårda norra

3.1.4 Ej på jordbruksmark

För att inte behöva pröva frågan om ianspråktagande av jordbruksmark på nytt har områden som berörs av jordbruksmark inte tagits med i utredningen.

3.2 Identifierade alternativ

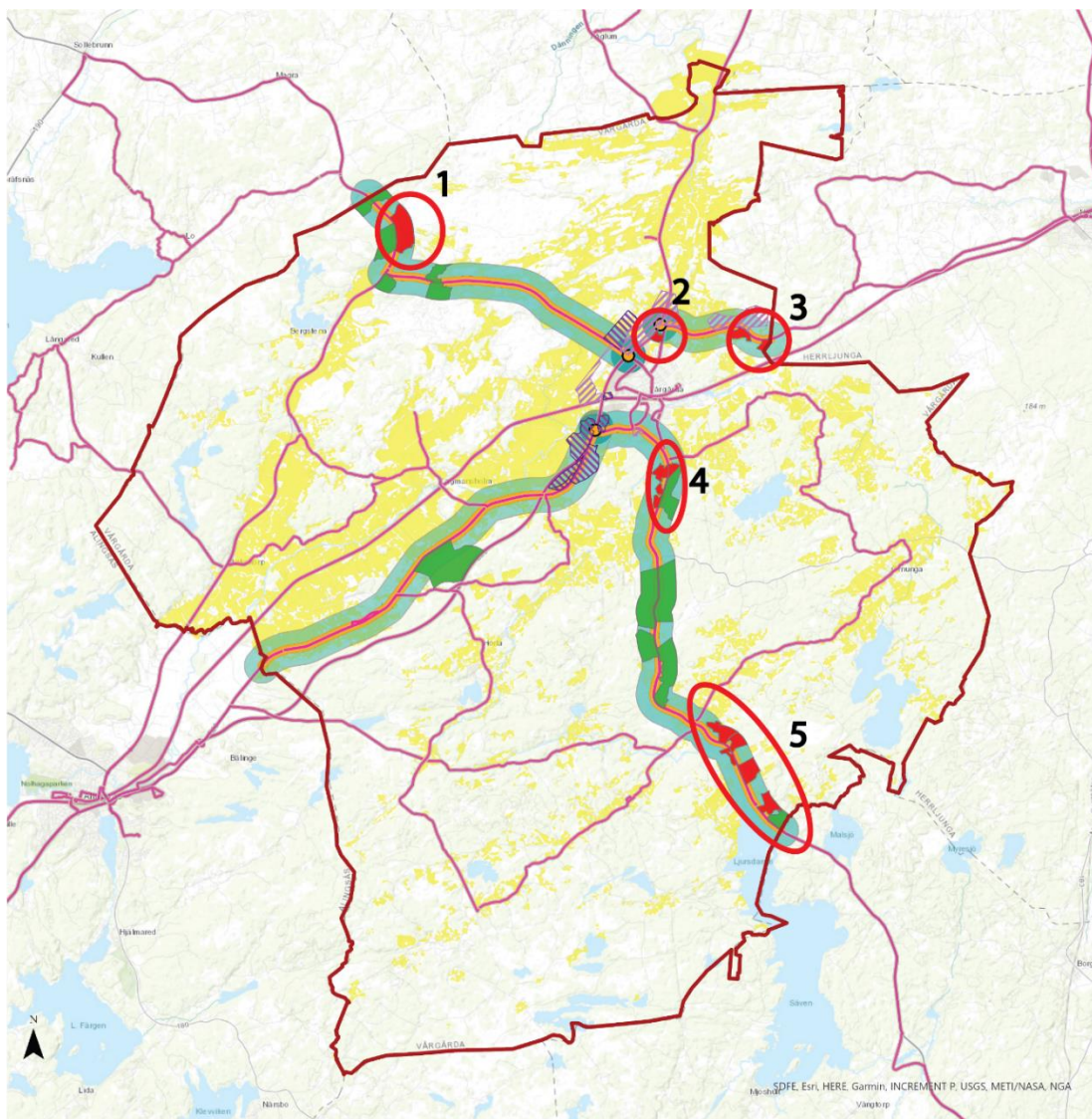

Figur 4: Kartan visar utfallet av alternativa lokaliseringar enligt urval av kriterier.

4 Bortvalda alternativ

Av de 21 antal områden som identifierades i samband analysen av sammanvägda kriterier bedöms 10 av de vara mindre lämpliga för etablering av verksamheter. Dessa har valts att plocka bort och kommer inte utredas vidare de antingen hamnar konflikt med höga skyddsvärden eller med annan planerad markanvändning. De bortvalda områdena redovisas på karta på nästa sida.

- Område inom markering 1: Delar av området ligger inom riksintresse för naturvård (Lärkemossen och Store mosse, Vårgårda och Essunga)
- Område inom markering 2: Fornlämningstätt. Höga kulturmiljövärden. Ligger i anslutning till kyrkomiljö klassad som kulturhistoriskt värdefull miljö enligt Program för kulturminnesvård 1984.
- Områden inom markering 3: Områdena finns utpekade i FÖP Vårgårda (samrådshandling) som reservområde för bostäder och framtida rekreation/friluftsliv. Det västra området är i FÖP:n markerat som reservområde och utgör en förlängning av bostadsområdet Fagrabo samt är en framtida planeringsreserv för bostäder med inslag av samhällsservice. Invid det östra området finns idag en bergtäkt. Bergtäkt med omnejd planeras enligt FÖP:n att återställas som natur när bergtäktens verksamhet har avslutats. En framtida verksamhetsetablering inom områdena är inte i linje med kommunens viljeinriktning om framtida markanvändning.
- Områden inom markering 4: Områden ligger inom riksintresse för naturvård (Siene – Landa)
- Områden inom markering 5: Områdena ligger inom riksintresse för naturvård (Säveån med Xnås). Några av områden ligger också inom strandskyddat område.

Teckenförklaring

 Kommungräns

Alternativa lokaliseringar >5 ha

Status

 Ja

 Nej

Framtida verksamhetsområden enligt samrådsförslag FÖP

Tid

 På kort sikt

 På lång sikt

0 5 10 20 Kilometer

Kriterier avgränsning

 Trafikmot E20

 Större väg

 Kollektivtrafiklinje

 Större väg buffer 500 m

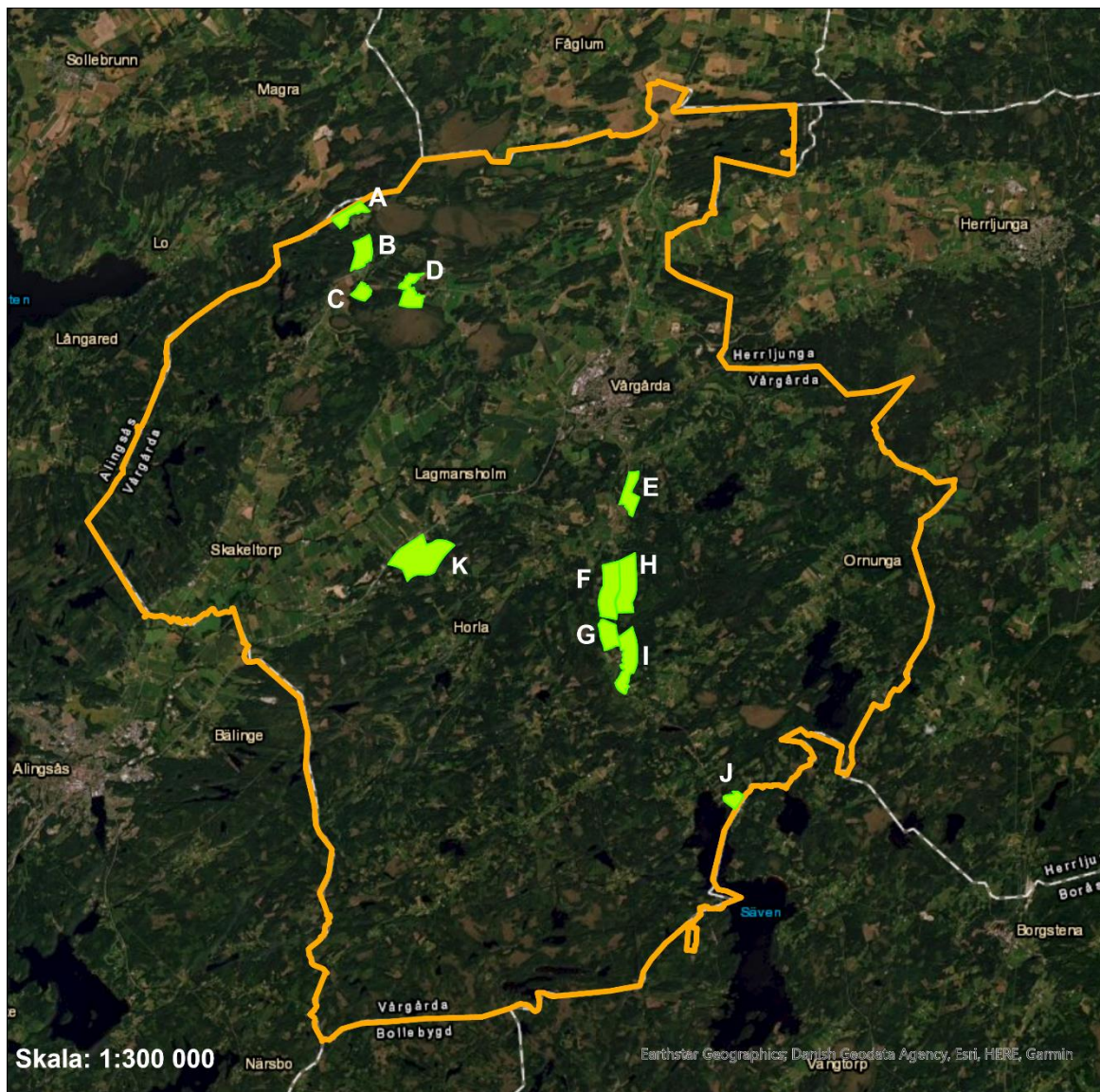
 Trafikplats E20 buffer 500 m

 Jordbruksmark (Blockdatabasen 2021)

Karta 5: Bortvalda områden som inte utreds vidare är markerade i rött. Orsak till varför de valts bort redogörs ovan.

5 Alternativ

5.1 Översikt

Kommungräns

Möjliga lokaliseringar

Karta 6: Översikt över möjliga områden för verksamhetsetablering

5.2 Område A-D, väg 42 (norra)

Område A-D ligger längs med väg 42, delsträcka Vårgårda-Trollhättan.

Planförhållanden

Områdena är inte detaljplanelagda.

En verksamhetsetablering inom området är inte i enlighet med kommunens viljeinriktning om att utgå från kommunens tätortsstruktur och befintlig service.

Trafikangöring

Väg 42 klassas som landsväg och ägs av Trafikverket. Vägen är även klassad som funktionellt prioriterat vägnät och fyller funktioner för godstransporter, långväga personresor, dagliga personresor och kollektivtrafik. Delsträckan har en årsdygnstrafik (ÅDT) på 2000 – 4000 fordon, samt för tung trafik årsdygnstrafik på 200 - 400 fordon. Sträckan är hastighetsbegränsad till 80 km/h.

Naturvärden

Inom område A och D finns vissa naturvärden enligt länsstyrelsens våtmarksinventering.

Område B innehåller lövskog (ekskog och blandskog med ädellövskog) som har naturvärdesklass 2, det vill säga högt naturvärde.

Områdena ligger inom skogsmark i anslutning till jordbrukslandskap. Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark kan hysa stora naturvärden. Variationsrika brynmiljöer är viktiga livs- och födosöksmiljöer för växter, djur och svampar.

Kulturmiljövärden

Inom område C finns fyra lämningar (gravar markerade med block samt en stenrad). Inom område D finns en fornlämning i form av minnesmärke. Inom övriga områden finns inga kända kulturmiljövärden.

Landskapsbild

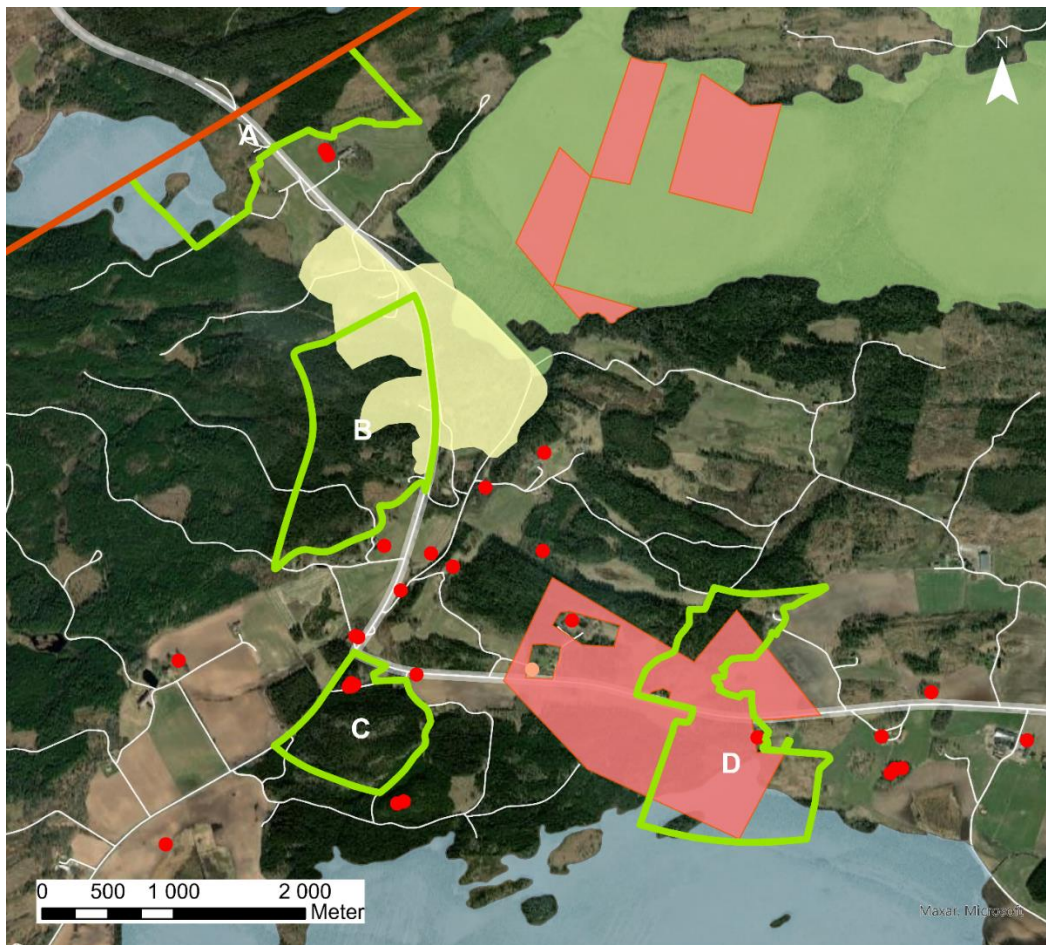
Samtliga områden ligger inom skogsmark i anslutning till småskaligt jordbrukslandskap invid väg 42. Delsträckan på väg 42 där områdena ligger är av lantlig karaktär. Landskapet varvas av skog och mindre jordbruksmarksfält. En bit från vägen ligger bostadshus eller ekonomibyggnader. Många av dem är lite dolda av skogsbryn. Terrängen är mestadels platt men på vissa ställen något småkuperad.

Verksamhetsområde för VA

Områdena ligger inte inom kommunalt verksamhetsområde för VA.

Markägförhållande

Stor del av område D ligger inom kommunägd mark. Övriga områden ligger på privata fastigheter.

Kommungräns	Kulturmiljövärden	Våtmarksinventering
Möjliga lokaliseringar	Lämningar	Naturvärdesklass
Kommunägda fastigheter	Aktuell status	Högt naturvärde
	● Bekräftad i fält	Mycket högt naturvärde
	● Uppgift om lämning, ej bekräftad i fält	Låga naturvärden
	Naturvärden	Vissa naturvärden
	Lövsöksinventering	
	Klass	
	Naturvärdesklass: 2	

Karta 7: Kartan visar kommunägda fastigheter, kulturmiljövärden och naturvärden inom Område A-D.

5.3 Område E-J, väg 42 (södra)

Område E-J ligger längs väg 42, delsträcka Vårgårda-Borås.

Planförhållanden

Områdena är inte detaljplanelagda.

En verksamhetsetablering inom området är inte i enlighet med kommunens viljeinriktning om att utgå från kommunens tätortsstruktur och befintlig service.

Naturvärden

Stora delar av område I ligger inom vattenskyddsområdet Algutstorp. Skyddsföreskrifter för vattentäkterna Storehagen och Algutstorp styr vad som är tillåtet och inte vad som inte är tillåtet för att vattnets kvalitet inte ska hotas. Område E angränsar även till riksintresse för naturvård (Siene – Landa).

Område E samt delar av F och H ligger inom värdeetrakt för skog och innehåller bland annat ädellöv- och trivalskog.

Område F-J ligger inom skogsmark i anslutning till jordbrukslandskap Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark kan hysa stora naturvärden. Variationsrika brynmiljöer är viktiga livs- och födosökmiljöer för växter, djur och svampar.

Kulturmiljövärden

Område E angränsar till riksintresse för kulturmiljövård (Vårgårda-Algutstorp). Området är utpekad som riksintresse för kulturmiljövården på grund av sin fornlämningsmiljö. Området speglar odlingslandskapets bebyggelse- och agrarhistoriska förändringar från bronsåldern. I närheten av utpekad område ligger Algutstorps kyrka och prästgård. Algutstorp kyrkomiljö är också klassad som kulturhistorisk värdefull miljö enligt Program för kulturminnesvård (1984).

Inom område F finns en lämning, klassad som möjlig fornlämning. Inom område G finns en möjlig lämning, klassad som övrig historisk lämning. Inom område H finns en fornlämnings registrerad, identifierad som Röse samt en möjlig lämning, klassad som övrig historisk lämning.

Inom område I och J finns inga kända kulturmiljövärden.

Landskapsbild

Område E ligger i anslutning till Algutstorp. Algutstorp hyser stora historiska kulturvärden och utgör, som tidigare nämnt, riksintresse för kulturmiljövård. Landskapet vid Algutstorp präglas delvis av småkuperad terräng, öppet jordbrukslandskap och stora ekar. Område E utgörs främst av skogsmark.

Område F-J ligger inom skogsmark i anslutning till småskaligt jordbrukslandskap invid väg 42. Delsträckan på väg 42 där områdena ligger är av lantlig karaktär. Landskapet varvas av skog och mindre jordbruksmarksfält. Terrängen är mestadels platt men på vissa ställen något kuperad. Område J ligger även i närhet av sjön Säven, där det bland annat finns en badplats.

Inom område E, I och N ligger bostadshus och ekonomibyggnader en bit från vägen, delvis dolda av skog.

Trafikangöring

Väg 42 klassas som landsväg och ägs av Trafikverket. Vägen är även klassad som funktionellt prioriterat vägnät och fyller funktioner för godstransporter, långväga personresor, dagliga personresor och kollektivtrafik.

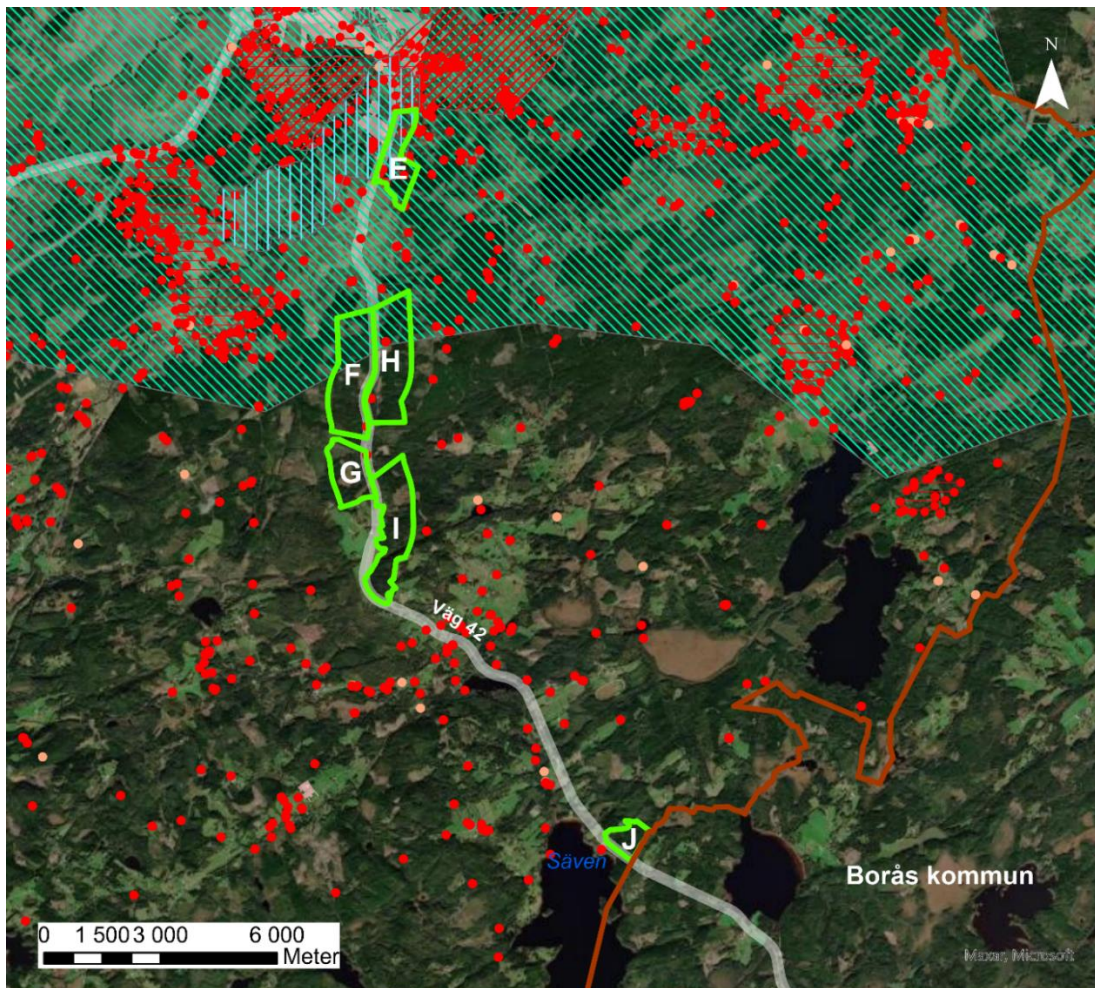
Delsträckan har en årsdygnstrafik (ÅDT) på 2000 – 4000 fordon, samt för tung trafik årsdygnstrafik på 400–800 fordon. Sträckan är hastighetsbegränsad till 50–80 km/h.

Verksamhetsområde för VA

Områdena ligger inte inom kommunalt verksamhetsområde för VA. Område E ligger dock närmast.

Markägförhållande

Samtliga områden ligger på privatägda fastigheter.

Kommungräns	
Möjliga lokaliseringar	
Kulturvärden	
Lämningar	
Aktuell status	
Bekräftad i fält	
Uppgift om lämning, ej bekräftad i fält	
RAÄ Riksintresse Kulturmiljövård	
Kulturhistoriskt värdefulla miljöer	
Naturvärden	
Värdestrakter skog	
Hälsa, risk och säkerhet	
Vattenskyddsområde (yttre)	

Karta 8: Kartan visar kulturmiljövärden, naturvärden och vattenskyddsområde inom område E-J

5.4 Område K

Område K ligger längs väg 181 mot Herrljunga.

Planförhållanden

Området är inte detaljplanelagt.

En verksamhetsetablering inom området är inte i enlighet med kommunens viljeinriktning om att utgå från kommunens tätortsstruktur och befintlig service.

Naturvärden

Området ligger inom skogsmark i anslutning till jordbrukslandskap Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark kan hysa stora naturvärden. Variationsrika brynmiljöer är viktiga livs- och födosöksmiljöer för växter, djur och svampar.

Kulturmiljövärden

Inom området finns två fornlämningar i form av stensättning och naturföremål/-bildning.

Landskapsbild

Område K ligger inom skogsmark mellan E20 och gamla E20 cirka. Landskapet kring området präglas av lantlig karaktär och större jordbruksfält. Intill gamla E20 ligger ett flertal bostadshus och gårdar.

Trafikangöring

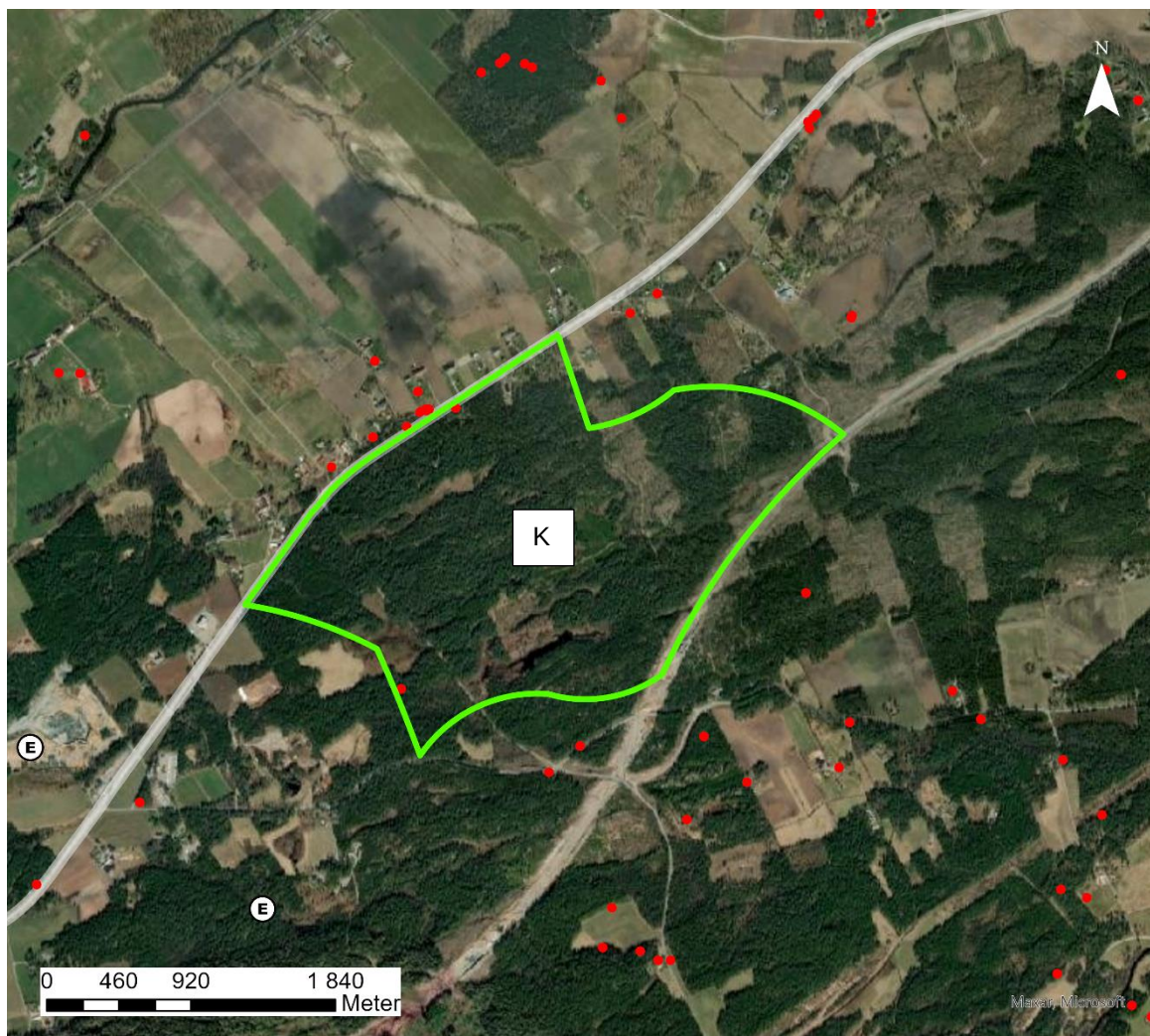
Gamla E20 är numera klassad som landsväg och ägs av Trafikverket. Delsträckan har en årsdygnstrafik (ÅDT) på 500–1000 fordon, samt för tung trafik årsdygnstrafik på 50–100 fordon. Sträckan är hastighetsbegränsad till 80 km/h.

Verksamhetsområde för VA

Området ligger inte inom kommunalt verksamhetsområde för VA

Markägoförhållande

Samtliga områden ligger på privatägda fastigheter.

- Kommungräns
- Möjliga lokaliseringar

Kulturvården

Lämningar

Aktuell status

- Bekräftad i fält
- Uppgift om lämning, ej bekräftad i fält

6 Samlad bedömning

ALTERNATIV VA LOKALISERINGAR:	Omr. A	Omr. B	Omr. C	Omr. D	Omr. E	Omr. F	Omr. G	Omr. H	Omr. I	Omr. J	Omr. K
Förutsättningar											
Planförhållanden	Ej i linje med ÖP 06	Ej i linje med ÖP 06	Ej i linje med ÖP 06	Ej i linje med ÖP 06	Ej i linje med ÖP 06	Ej i linje med ÖP 06	Ej i linje med ÖP 06	Ej i linje med ÖP 06	Ej i linje med ÖP 06	Ej i linje med ÖP 06	Ej i linje med ÖP 06
Naturvärden	Risk för viss påverkan på naturvärden. NVI krävs.	Risk för stor påverkan på naturvärden (lövskog med högt naturvärde).	Inga kända naturvärden. NVI krävs.	Risk för viss påverkan på naturvärde. NVI krävs	Risk för stor påverkan på naturvärden pga närhet till RI-område för naturvård Även risk för påverkan på vattenskyddsområde och värde trafik för skog NVI krävs.	Risk för viss påverkan på naturvärden, ligger inom värde trakt för skog. NVI krävs.	Inga kända naturvärden NVI krävs.	Risk för viss påverkan på naturvärden, ligger inom värde trakt för skog.	Risk för påverkan på vattenskyddsområde. Exploatering behöver samstämma med skydds föreskrifter.	Inga kända naturvärden NVI krävs.	Inga kända naturvärden NVI krävs.
Kulturmiljövärden	Inga kända kulturmiljövärden. Arkeologisk utredning krävs troligtvis.	Inga kända kulturmiljövärden. Arkeologisk utredning krävs troligtvis.	Fyra bekräftade lämningar. Arkeologisk utredning krävs.	En bekräftad fornlämning. Arkeologisk utredning krävs.	Negativ påverkan på angränsade RI-område för kulturmiljövård. Arkeologisk utredning krävs.	Möjlig fornlämning. Arkeologisk utredning krävs.	Möjlig fornlämning Arkeologisk utredning krävs.	En bekräftad samt en möjlig fornlämning. Arkeologisk utredning krävs.	Inga kända kulturmiljövärden. Arkeologisk utredning krävs troligtvis.	Inga kända kulturmiljövärden. Arkeologisk utredning krävs troligtvis.	Två bekräftade fornlämningar. Arkeologisk utredning krävs troligtvis.
Landskapsbild	Stor påverkan pga solitär placering. Delvis blottad i småskaligt jordbrukslandskap.	Stor påverkan pga solitär placering. Delvis blottad i småskaligt jordbrukslandskap	Stor påverkan pga solitär placering. Delvis blottad i småskaligt jordbrukslandskap	Stor påverkan pga solitär placering. Delvis blottad i småskaligt jordbrukslandskap	Mycket stor påverkan. Ligger i anslutning till Algutstors kyrka och prästgård.	Stor påverkan pga solitär placering. Delvis blottad i småskaligt jordbrukslandskap	Stor påverkan pga solitär placering. Delvis blottad i småskaligt jordbrukslandskap	Stor påverkan pga solitär placering. Delvis blottad i småskaligt jordbrukslandskap	Stor påverkan pga solitär placering. Delvis blottad i småskaligt jordbrukslandskap.	Stor påverkan pga solitär placering och naturskönt läge invid sjön Säven med höga rekreativa värden.	Stor påverkan pga solitär placering.

Trafikangöring	Möjlig angöring från 42. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder behövs, särskilt för oskyddade trafikanter.	Möjlig angöring från 42. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder behövs, särskilt för oskyddade trafikanter.	Möjlig angöring från 42. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder behövs, särskilt för oskyddade trafikanter.	Möjlig angöring från 42. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder behövs, särskilt för oskyddade trafikanter.	Möjlig angöring från 42. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder behövs, särskilt för oskyddade trafikanter.	Möjlig angöring från 42. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder behövs, särskilt för oskyddade trafikanter.	Möjlig angöring från 42. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder behövs, särskilt för oskyddade trafikanter.	Möjlig angöring från 42. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder behövs, särskilt för oskyddade trafikanter.	Möjlig angöring från 42. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder behövs, särskilt för oskyddade trafikanter.	Möjlig angöring från 42. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder behövs, särskilt för oskyddade trafikanter.	Möjlig angöring från gamla E20. Trafiksäkerhetshöjande åtgärder behövs, särskilt för oskyddade trafikanter.
Anslutning till kommunalt VA	Långt avstånd för anslutning.	Långt avstånd för anslutning.	Relativt långt avstånd för anslutning.	Långt avstånd för anslutning.	Långt avstånd för anslutning.	Långt avstånd för anslutning.	Långt avstånd för anslutning.	Långt avstånd för anslutning.	Långt avstånd för anslutning.	Långt avstånd för anslutning.	Långt avstånd för anslutning.
Markägoförhållanden	Privatägd.	Privatägd	Privatägd	Utgörs delvis av kommunägd mark	Privatägd.	Privatägd	Privatägd	Privatägd	Privatägd	Privatägd	Privatägd

Mindre bra

Medel

Bra

6.1 Slutsats

Utifrån den fördjupade utvärdering som gjorts kan områdena på det stora hela bedömas som relativt likvärdiga. Mindre skillnader förekommer när det gäller natur- och kulturmiljövärden.

Ett område skiljer sig dock från övriga är område E. Eftersom området angränsar till ett större omland som både har höga natur- och kulturmiljövärden bedöms området inte som lämpligt för verksamhetsetablering. Eventuell etablering bedöms också ge stor negativ påverkan på landskapsbilden då omlandet speglar odlingslandskapets bebyggelse- och agrarhistoriska förändringar sedan långt tillbaka i tiden.

Utöver område E är samtliga områden mer eller mindre "teoretisk möjliga" för verksamhetsetablering. Gemensamt för samtliga områden är det strider mot kommunens viljeinriktning att samla verksamhetsområden i anslutning till befintlig tätortsstruktur och vid redan befintlig verksamhetskorridor. Utöver aspekten om att det inte går i linje med nuvarande tätortsstruktur ger den även upphov till en rad andra konsekvenser. Utbyggnaden av infrastruktur såsom VA, värme och el kan bli mycket kostsamma.

Även om det går att verka för förbättrad kollektivtrafik längs med de större vägarna (väg 42, 182 och gamla E20) finns det stor risk för att personal ändå kommer välja bilen framför kollektivtrafik på grund av det perifera läget. Verksamheterna kan också gå miste om så kallade kluster- och konkurrenseffekter som stimulerar till innovationer och specialisering. Vårgårda har idag ett starkt näringsliv där de flesta av företagen idag finns lokaliserade i anslutning till Vårgårda tätort och främst befintlig verksamhetskorridor längs E20. Det finns även risk för att nya verksamheter skapar intrång i naturmiljöer och landskap som idag upplevs karaktäristiska för Vårgårdas landsbygd.

6.2 Rekommendationer

FÖP:ns föreslagna lokaliseringar i anslutning till E20 utgör den mest naturliga utbyggnaden av verksamhetsområden i Vårgårda kommun. Tillskillnad från de alternativa lokaliseringar som identifierats i samband med utredningen håller FÖP:ns förslag en god tätortsstruktur och ger förutsättningar för ett hållbarhet resande. De finns även möjlighet att nyttja befintlig infrastruktur.

I vidare arbete med den fördjupade översiktsplanen bör man förslagsvis:

- Se över omfattning på utpekade verksamheter. Undersöka hur behovet kontra efterfrågan faktiskt ser ut sett ur ett längre perspektiv. Kan antalet verksamhetsområden som sammanfaller med jordbruksmark skalas ner?
- Gör en avvägning av om framtida verksamhetsområde faktiskt behöver anläggas på jordbruksmark som utgör del av ett större sammanhängande jordbrukslandskap eller har andra höga brukningsvärden.
- Se över hur utbyggnad av E20 har påverkat kringliggande jordbruksmark och dess brukningsvärden. Framtida verksamhetsområde nr 11 i FÖP:n omges numera av två större vägar och kan därmed förlorat vissa produktionsvärden. Ett eventuellt ianspråktagande behöver dock gå i linje med FÖP:ns ställningstagande om utbyggnad på lång sikt efter att områden i anslutning till tätorten byggs ut först.
- Vid ianspråktagande av jordbruksmark, utred om det går att kompensera eller utforma områdena så att påverkan på jordbruksmarken och dess värden kan minimeras.

7 Källor

Informationskartan Västra Götaland (2021) <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?ap-pid=023f6dde755f41c5a719b111ddfb80ed>

Fornsök, Riksantikvarieämbetet (2021) [Fornsök \(raa.se\)](https://fornsok.raa.se)

Förstudie verksamhetsområden i Vårgårda tätort, 2019 Norconsult

Fördjupad översiktsplanen för Vårgårda *Småstaden Vårgårda 2040*, samrådshandling 2020-12-16

Jordbruksverket (2021) <https://jordbruksverket.se/>

Länsstyrelsens Västra Götaland, samrådshandling om förslag till fördjupad översiktsplan (FÖP) för Vårgårda kommun daterat 2021-05-03

Länsstyrelsernas geodatakatalog (2021) <https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/>

Program Fördjupad översiktsplan – Småstaden Vårgårda 2040, Vårgårda kommun 2017

Nationella vägdatabasen (NVDB) [NVDB på webb \(trafikverket.se\)](https://nvdb.trafikverket.se) Trafikverket 2021

Översiktsplan 2006 Potential Vårgårda 2006 - 2015